

Magyar rapszódia

Bepillantás a Magyar Állami Népi Együttes életébe

A szabadtéri játékokon nemcsak magyar szerzők nevével és művével hangsúlyozzák a színpad nemzeti jellegét, hanem azzal is, hogy évenként meghívják vendégszerpelni a Magyar Állami Népi Együttest, mely a magyar népművészet, a népi ének, zene és tánc kultúrát reprezentálja a nagyhírű színpadon. Az együttes örömmel jött minden meghívásra, mert megtisztelőnek érzi az itteni szereplést és külön góddal készült minden nyárra. Hogyne készült volna, mikor a legmaradandóbb élmények közé tartozik az a húszperces vastags, amivel a múlt nyáron jutalmazta és ünneplte őket a közönség. Idén pedig nem egy, hanem három este énekelnek, muzsikálnak, táncolnak a Dóm téri színpadon, több mint húszezer nézőnek.

Bemutatók alkalmából pillantsunk be a népes művészeti gárda életébe az együttes művészeti vezetőinek — Rábai Miklósnak, Csenki Imrének, Lantos Rezsőnek, Baross Gábornak, Mátyus Zoltánnak és Horváth Vincének — tájékoztatója alapján, akikkel munkatársunk kiadós beszélgetést folytatott a felkészülés valamennyi mozzanatáról.

Saját gyűjtés, saját feldolgozás

Kevesen tudják, hogy az együttes művészei nemcsak szerepelnek, énekelnek, muzsikálnak és táncolnak, hanem műsorszámukhoz jó részt maguk gyűjtik fel a népi hagyományokat, dallamokat, táncmotívumokat és szokásokat, s a feledékenység burkából kifejtett anyag a kollektív alkotó munka köhőjében válik színpadra alkalmassá, színpadszerűvé. Nemcsak hivatásos gyűjtőjük, az együttes egykori táncosa, Mácz László gyűjt, hanem többen is a művészeti vezetők közül. Csenki Imre és Rábai Miklós nevével például nagyon sokszor olvasunk a műsorfűzetben. Ebből is kitérjük, hogy a gyűjtés után a művészeti rendezés, az alkotás folytatása, magasabb szinten, tudatos fokon itt zárul le.

Húsz kilométer keskenyfilm

Az együttes archívumában húsz ezer méter keskenyfilm felvételt őriznek és forgatnak, melyre a különböző magyar tájegységek népszokásait, táncgyűjteményeit, népi játékaikat rögzítették, a huszonegyedik órában. De még ez a szám sem teljes. Hiszen szorosban együttműködnek, együtt dolgoznak a Népművelési Intézzel, amelynek még gazdagabb anyaga van és mindenben támogatja őket.

A gyűjtőmunka még napjainkban is folyik és követi azt az átalakulási tempót, amelyen a régi népi szokások újabban átmennek. Tanulni lehetünk a szegedi műsorban egy termelőszövetkezetben tett gyűjtőt eredményességének is. 1962-ben a Nagyrédei Szőlőskert Tsz-ben gyűjtötték a Lakodalom Nagyerden című kompozíció »nyersanyagát«, s máris teljes szépségében átváltják a közönségnek.

Nem másolás

Szerepelnek az együttes műsorában eredeti parasztdalok, dallamok és táncok is, de ezek annak csak kisebb részét teszik. A műsor nagyobb része az együttes házi szótárában szereplő szóval jellemezhető: »triós« mű — azaz az ének-, zene- és tánckar egyidejű, együttes szereplésére utal. Közbeeső lépcsők az egyszerű folklór szívszerű feldolgozásai, amikor több falu néptánca szerepel együtt, egy kompozícióban, továbbá a mesészerű feldolgozások, melyekben nagy szerep jut az érzelmi kifejezésnek. Ilyenekben nem lesz fukar a műsor, ha csak az Első szerelem és az Ecseri lakodalmis felvételét említjük is. Van ezenkívül balladafeldolgozásuk is, és arra törekcsenek, hogy a jövőben, a népművészet hagyományából megkomponálhassák a legmagasabb rendű feldolgozást, a teljes estét betöltő néptáncjáték műfaját. Az utóbbi az indo-

kolja, hogy a néptánc formájában tökéletesen alkalmas magas fokon, a mai kor emberének igénye szerint szólni, a hagyományos kifejező eszközökkel is.

Képzett művészek

Ez a széles skála természetesen magas fokú művészeti felkészültséget követel az együttes minden tagjától. Sőt mi több: állandó és rendszeres képzést, tanulást. Nem feltűnő ezért, hogy amikor az énekesek, táncosok és zenészek napi munkaprogramjáról érdeklődünk, olyanokat tudunk meg, hogy több órát vesz igénybe a gyakorlat és az oktatás, képzés. A táncosok »tanrendjében«

Új arcok a tánckarban A slágerek után a legnagyobb „sláger“

Már a próbákon feltűnt, s bizonyára a közönség is észreveszi az előadásokon, hogy a tánckarban sok a fiatal. A múlt évi bemutató óta több új tehetséget szárnya alá vett és kinevelt az együttes.

Hogy s mint történt ez? —

például ilyen bejegyzések szerepelnek: tánc történet, zeneoktatás, balettgyakorlatok, néprajz, balett- és táncírás, maszk készítés, akrobatika... Vagy vegyünk egy személyes példát: Albert István primás, a Magyar Zeneakadémián végezte tanulmányait.

Ennek megfelelően magasak a követelmények is az együttesbe való felvételnél. Legalább háromévi néptáncgyakorlat és balett alapképzettség a felvételi feltétel, sok egyéb követelmény mellett.

kérdeztük a beszélgetés alkalmával.

S a válasz: Magyarországon nem folyik hivatalos néptánc-képzés, ezért az együttesnek magának kell gondoskodnia elfáradó táncosai helyett újabbról, akik az ő mesterségbeli tudásukat elsajátítják és szerepüket átveszik. Erre kicsit későn jöttek rá, ezért egyszerre nagyobb arányú felújítás vált szükségessé, minthogy az alapító tagok és az idősebb táncosok nagyjából ugyancsak egy generációból valók. Az utóbbi két évben ezért több fiatal maguk közé vettek, akik azóta, a rendszeres képzés és gyakorlás eredményeként, kitűnően beleilleszkedtek az együttes művészeti munkába. Tizennégy fiú és lány a tánckar új »szerzeménye«.

A régi tagok természetesen továbbra is a régebbi megbecsülés szerint dolgozhatnak. Van a tánckarban nem egy 35–37 éves táncos is, aki még ma is győzi fizikummal és kedvvel ezt a szép és lelkesítő művészi munkát, de ugyanakkor még a fiatalok, az utánpótlás nevelésére is jut energiája.

Gyakran halljuk az együttes zenekarának és kórusának számait a rádióból, de legalább annyiszor találkozunk velük hanglemezekeken is. Különösen külföldön káposak az együttes lemezei, kint élő magyarok és érdeklődő idegenek körében egyaránt. Ugyanakkor azonban itthon sem maradnak el a keresletben.

Természetes, hogy a hang-

lemezgyártás főcíkke minden időben a táncdal és a táncmuzsika. A slágerek óriási szériáival nem képes versenyezni semmilyen klasszikus. De nagyon érdekes, hogy ezek után nem a szórakoztató muzsika egyéb műfajai következnek, hanem a népi ének és zene. A Magyar Állami Népi Együttes lemezeit a legnagyobb »slágerek« a slágerek után.

Zeneszerzőkkel együttműködve

Minden eddigi műsorban feltűnt, hogy a Magyar Állami Népi Együttes táncait olyan muzsikára koreografálták, amelyek mint önálló zenei kompozíciók is megállják a helyüket. Ennek a titka abban rejlik, hogy az első perctől kezdve megnyerték az ügynek a magyar zeneszerzők javát. A teljes zeneszerzői élgárda írt már az együttesnek zenekari számot vagy kórust, közöttük Kodály és Weiner, s valamilyen jeles tanítványuk. Bárdos, Petrovics és Karai több kitűnő kórusművet ajánlotta fel az együttesnek, s az újabb, fiatalabb zeneszerző generáció is örömmel dolgozik velük együtt.

A zenekar egyik száma kifejezetten a szegedi bemutatóra készült. Kodály Zoltán hozzájárult ahhoz, hogy szimfonikus zenekarra írt művét, a Székelyfönöt, helyesebben annak egyes részleteit átdolgozzák, áthangszereljék népi zenekarra. Az igényes és nehéz zenei fel-

adatot Vavrinecz Béla végezte el, így megszólalhat Szegeden a Székelyfönő három legszebb részlete, A citrusfa duettje, a Cseng a lapi és a zárókórus: Én istenem add meg nekem...

A Székelyfönőval egybeként az együttes ének- és zenekarának ez a harmadik »találkozása«. Először a teljes művet mutatta be a kórus, szimfonikus zenekarral, később hangversenyszerű előadásban részleteket, s most Szegeden az említett harmadik variációt adják elő.

A zenekar számára kevesebb szerző dolgozott, mint a kórusnak, mert úgy gondolták, hogy a vonósokból, klarinétból, cimbalomból és furulyából álló együttes nem engedi kibontakoztatni a komponista hangszerelési fantáziáját. Ez a tévhit azonban megdőlt, hiszen Gulyás, Vujicsics és a nemrég elhunyt Lajtai számos »alapszámot« komponált a zenekarnak.

Csak külföldön?

Egy humorista, nem is olyan régen, rákapott a Magyar Állami Népi Együttesre, s azzal kacagtatta meg közönségét, hogy aki látni akarja az együttes műsorát, annak el kell utaznia Párizsba vagy Londonba.

— Mert itthon — hegyezte tovább — látni lehet az Africana együttest, a román nagycirkuszt és mindent,

csak magyar népművészeti műsort nem.

Akkor egy idős parasztember fölemelkedett a székből és odaszólt:

— Tessék talán júliusban eljönni Bátaszékre!

— Vagy augusztusban Szegedre — tehetjük hozzá mi.

Most pedig, tréfa nélkül, nézzük meg az idei útitérképet. Júliusban és augusztus lelegején az együttes bejárta szinte az egész Dunántúlt. Elvitte műsorát apró községekbe is. Egy hónapban 23 estén szerepelt, huszonegyezer néző előtt. Most Szegeden három előadást tart, s itt is gondolunk vagy húsz ezer nézőre, Szeged után pedig szinte megpihenés nélkül Észak-Magyarországra visz az útjuk, melynek főbb állomásai: Ózd, Salgótarján, Miskolc, Eger városok lesznek.

KÉPEINKEN:

A Magyar Állami Népi Együttes énekkara (fent), jelenet a Szüreten című táncjátékából (középen) és a Fosztókából (lent) (Somogyi Károlyné és Seimeczl Tóth János felvételei)

DÉL-MAGYARORSZÁG

A Magyar Szocialista Munkáspárt Csongrád megyei és Szeged városi bizottságának lapja. Megjelenik hétfő kivételével mindennap.

Szerkesztő bizottság főszerkesztő: dr. Lőkös Zoltán

Szerkesztőség: Szeged, Magyar Tanácsköztársaság útja 10.

Telefon: 35-35. 30-03

Ejszakai telefon: 35-06

Kiadó: a Csongrád Megyei Lapkiadó Vállalat

Felolós kiadó: Kovács László

Kiadóhivatal: Szeged, Klauzál tér 3.

Telefon: 35-00. 51-16.

(Beküldött kéziratot nem örzünk meg és nem adunk vissza.)

A lapot nyomja: Szegedi Nyomda Vállalat

Szeged, Kárász u. 9.

INDEX: 25 053

Terjesztik a Csongrád megyei postahivatalok. Előfizetési díj egy hónapra 11 Ft. Elfizethető bármely postahivatalnál és kábesítőnél.